

Βασικοί κανόνες κατά τη σύνταξη της Αρχαίας Ελληνικής Γλώσσας

Η σύνταξη της αρχαίας ελληνικής γλώσσας προϋποθέτει καλή γνώση των γραμματικών και συντακτικών κανόνων, ενώ η σωστή σύνταξη του άγνωστου κειμένου μάς βοηθά και στη σωστή μετάφρασή του. Παρακάτω ακολουθούν τα βήματα που μπορούμε να ακολουθήσουμε, προκειμένου να συντάξουμε σωστά ένα άγνωστο αρχαιοελληνικό κείμενο.

1. Βρίσκουμε τα **ρήματα** σε κάθε περίοδο.
2. **Χωρίζουμε προτάσεις**: κατά το χωρισμό προτάσεων λαμβάνουμε υπόψη τις λέξεις που εισάγουν δευτερεύουσες προτάσεις, γιατί σε εκείνο το σημείο θα χωρίσουμε την πρόταση. Μπορούμε να χωρίσουμε τις προτάσεις, βρίσκοντας πρώτα τις δευτερεύουσες.

Ξεκινάμε τη σύνταξη σε κάθε πρόταση ξεχωριστά.

3. Ξεκινάμε με τους βασικούς όρους της πρότασης.

ΒΑΣΙΚΟΙ ΟΡΟΙ

α) Βρίσκουμε το **υποκείμενο** του ρήματος.

- Όταν το ρήμα είναι **προσωπικό**¹, το υποκείμενο θα βρίσκεται σε ονομαστική πτώση (μπορεί και να μην υπάρχει μέσα στην πρόταση αλλά να εννοείται).
- Όταν το ρήμα είναι **απρόσωπο**² ή έχουμε απρόσωπη έκφραση (δοκεῖ, δεῖ, ὁμολογεῖται, ῥάδιον ἔστι, ἀναγκαίως ἔχει κ.ά.), το υποκείμενο θα είναι ή **απαρέμφατο** (αν υπάρχει μέσα στην πρόταση) ή **δευτερεύουσα ονομαστική πρόταση** (ειδική, πλάγια ερωτηματική, ενδοιαστική, ονομαστική αναφορική). Τα απρόσωπα ρήματα ΔΕΝ παίρνουν αντικείμενο.

β) Έπειτα ελέγχουμε το ρήμα της πρότασης. Έτσι, αν το ρήμα είναι **συνδεδετικό** (π.χ. εἰμι, τυγχάνω, γίνομαι κ.ά.) ψάχνουμε να βρούμε **κατηγορούμενο** υποκειμένου (κι αυτό σε **ονομαστική**, εφόσον πρόκειται για **κατηγορούμενο υποκείμενο** ή σε **γενική**, εφόσον πρόκειται για **γενική κατηγορηματική**).

Αν το ρήμα δεν είναι συνδεδετικό, τότε ελέγχουμε αν μπορούμε ή δεν μπορούμε να κάνουμε στο ρήμα την ερώτηση «τι» ή «ποιον»:

γ) Αν ΔΕΝ μπορούμε να ρωτήσουμε το ρήμα «τι» ή «ποιον» αυτό σημαίνει πως ΔΕΝ **παίρνει αντικείμενο**. Σε αυτή τη περίπτωση το ρήμα θα είναι μέσης, παθητικής.

¹ Προσωπικά ονομάζονται τα ρήματα που παίρνουν για υποκείμενο ένα συγκεκριμένο πρόσωπο π.χ. οὗτος ἔπραξε (υποκείμενο το οὗτος).

² Απρόσωπα ονομάζονται τα ρήματα που παίρνουν για υποκείμενο όχι ένα συγκεκριμένο πρόσωπο, αλλά ένα απρέμφατο (ειδικό ή τελικό) ή μια δευτερεύουσα ονομαστική πρόταση. Το ίδιο ισχύει και για τις απρόσωπες εκφράσεις.

ουδέτερης ή ενεργητικής διάθεσης (αμετάβατο) (π.χ. πλέω, ἔρχομαι κ.ά.). Αν το ρήμα είναι παθητικό, ψάχνουμε να βρούμε ποιητικό αίτιο³.

δ) Αν ΜΠΟΡΟΥΜΕ να ρωτήσουμε το ρήμα «τι» ή «ποιον» τότε **ΠΑΙΡΝΕΙ αντικείμενο**. Δηλαδή το ρήμα είναι ενεργητικής διάθεσης (μεταβατικό) και το αντικείμενό του μπορεί να είναι απαρέμφατο, δευτερεύουσα ονοματική πρόταση, ουσιαστικό κ.ά. Όταν είναι ουσιαστικό, επίθετο, αντωνυμία ή μετοχή βρίσκεται πάντα σε μια από τις πλάγιες πτώσεις (γενική, δοτική, αιτιατική):

δ.1 Ρήμα μονόπτωτο: παίρνει αντικείμενο-α σε μια πτώση.

δ.2 Ρήμα δίπτωτο: παίρνει αντικείμενα σε δυο διαφορετικές πτώσεις ή σε δύο αιτιατικές, η μία πράγματος και η άλλη προσώπου. Στα δίπτωτα ρήματα πρέπει να πούμε ποιο από τα δύο αντικείμενα είναι το άμεσο και ποιο το έμμεσο:

Προσοχή: τα απαρέμφατα και οι δευτερεύουσες ονοματικές προτάσεις που λειτουργούν ως αντικείμενα, θεωρούνται αιτιατική πράγματος.

4. Έπειτα, κάνουμε σύνταξη στα **Απαρέμφατα** και τις **Μετοχές** (εφόσον υπάρχουν μέσα στην πρόταση).

ΑΠΑΡΕΜΦΑΤΑ

ΕΘΥ. Αντίστοιχος 2 Σκύβρα Τ. 2381083151	
Τα βήματα για τη σύνταξη του απαρεμφάτου	
1) Βρίσκουμε αν είναι έναρθρο ή άναρθρο.	filologiko.didaskaleio@gmail.com
2) Εφόσον είναι άναρθρο, βρίσκουμε αν είναι τελικό ή ειδικό.	
3) Βρίσκουμε το υποκείμενό του, για να βρούμε αν υπάρχει ταυτοπροσωπία ή ετεροπροσωπία.	
4) Βρίσκουμε το αντικείμενο ή το κατηγορούμενό του (αν έχει). Αν το απαρέμφατο προέρχεται από συνδετικό ρήμα τότε βρίσκουμε κατηγορούμενο (στην ίδια πτώση με το	

³ Το *ποιητικό αίτιο* σχηματίζεται α) με υπό (πιο σπάνια με τις προθέσεις από, εκ, παρά, προς) + γενική και β) με απρόθετη δοτική ονόματος ή αντωνυμίας, συνήθως με ρήματα σε Παρακείμενο, Υπερσυντέλικο ή Συντελεσμένο Μέλλοντα ή ρηματικά επίθετα σε -τος και -τέος, π.χ. Ὁ Περικλῆς στρατηγός ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων ἠρέθη, Ὀφελητέα σοι ἡ πόλις ἐστί.

υποκείμενό του απαρεμφάτου) και όχι αντικείμενο.

ΠΡΟΣΟΧΗ: Όταν μας ζητάνε να κάνουμε συντακτική αναγνώριση του απαρεμφάτου, τότε ακολουθούμε μόνο τα 3 πρώτα βήματα ΚΑΙ δε ξεχνάμε να βρούμε αν παίζει και κάποιον άλλο συντακτικό ρόλο στη πρόταση π.χ. αντικείμενο ρήματος. Αυτό το βρίσκουμε, κάνοντας σύνταξη στο ρήμα της πρότασης στην οποία βρίσκεται το απαρέμφατο.

Για την αναλυτική σύνταξη του απαρεμφάτου:

- Βρίσκουμε πρώτα αν είναι έναρθρο (με άρθρο) ή άναρθρο (χωρίς άρθρο) και το συντακτικό του ρόλο μέσα στην πρόταση. Αν είναι **ΕΝΑΡΘΡΟ** τότε μπορεί να είναι:

- ✓ υποκείμενο του ρήματος, σε ρήματα προσωπικά και συχνά στο συνδετικό ρήμα ἐστὶ π.χ. Τὸ λακωνίζειν ἐστὶ φιλοσοφεῖν.
- ✓ αντικείμενο σε οποιοδήποτε ρήμα ή ρηματικό τύπο στην αντίστοιχη πλάγια πτώση στην οποία τίθεται το αντικείμενό του π.χ. Το ἔλθεῖν τοῦτον οἶμαι (= νομίζω ὅτι αὐτός ἦρθε).
- ✓ ονοματικός ομοιόπρωτος προσδιορισμός (επεξήγηση): σε οποιοδήποτε ὄνομα γενικής σημασίας και ειδικότερα στο ουδέτερο δαικτικής αντωνυμίας π.χ. Τοῦτό ἐστὶ τὸ ἀδικεῖν, τὸ πλέον τῶν ἄλλων ζητεῖν ἔχειν. (= αὐτό είναι το να αδικεῖς, το να επιζητεῖς δηλαδή να ἔχεις περισσότερα ἀπὸ τους ἄλλους).
- ✓ ονοματικός στερόπρωτος ή επιρρηματικός προσδιορισμός: σε γενική: αντικειμενική, αξίας, αιτίας, συγκριτική, διαιρετική, του σκοπού π.χ. Ἐπιθυμία τοῦ πειν (= επιθυμία του ποτού) σε δοτική: αντικειμενική, αναφοράς, αιτίας, τρόπου ή μέσου π.χ. Ἡ βασιλέως ἀρχὴ τῶν διεσπᾶσθαι τὰς δυνάμεις ἀσθενῆς [ἦν]. (= η ἐξουσία του βασιλιά εξαιτίας της διάσπασης των δυνάμεων εξασθενημένη ἦταν) σε αιτιατική: της αναφοράς, του αποτελέσματος π.χ. Τὸ δε βῆ πολιτῶν δρᾶν ἔφυν ἀμήχανος. (= εἶμαι ἀνήμπορη να δρῶ ἀντίθετα με τη βούληση των πολιτῶν).
- ✓ επιρρηματικός εμπρόθετος προσδιορισμός: ακολουθώντας πρόθεση και δηλώνοντας επιρρηματική σχέση. π.χ. Ἀντὶ τοῦ πόλις εἶναι φρούριον κατέστη. (= ἀντὶ να εἶναι πόλη ἐγένε φρούριο).

ΕΘΝ. Αντίστασης 2 Σκύδρα Τ: 2381083151

Αν είναι **ΑΝΑΡΘΡΟ** (πιο συχνή περίπτωση) τότε:

filologiko.didaskaleio@gmail.com

- ✓ βρίσκουμε αν είναι **τελικό** (το ρήμα ἀπὸ το οποίο εξαρτάται το απαρέμφατο μεταφράζεται με το να, π.χ. θέλω να.., μπορῶ να.. κ.ά.) ή **ειδικό** (το ρήμα ἀπὸ το οποίο εξαρτάται το απαρέμφατο μεταφράζεται με το ὅτι, π.χ. λέω ὅτι.., γνωρίζω ὅτι.. κ.ά.)⁴.

- Επιπλέον, το απαρέμφατο μπορεί να είναι:

⁴ Το **τελικό** απαρέμφατο δέχεται ἀρνηση *μή* (σπανίως δέχεται την ἀρνηση *οὐ*, ὅταν στην πρόταση που βρίσκεται υπάρχει η ἀντίθεση οὐκ- ἀλλά, π.χ. Ἦμελλον οὐ τοὺς ἄλλους ὠφελῆσειν ἀλλ' αὐτὸς κινδυνεύσειν.). Το **ειδικό** απαρέμφατο δέχεται ἀρνηση *οὐ* (σπανίως δέχεται ἀρνηση *μή*, ὅταν βρίσκεται σε πρόταση επιθυμίας ή εξαρτάται ἀπὸ ἀρνητικά λεκτικά ρήματα, ὅπως ἀντιλέγω, ἀρνοῦμαι κ.ά., π.χ. Ἀντέλεγον Κορίνθιοι **μὴ** σπένδεσθαι Ἀθηναίους).

✓ **της αναφοράς:**

- συνήθως με τα επίθετα αγαθός, ικανός, δεινός, άξιος, χαλεπός, δυνατός, επιτήδειος, ήδύς, έτοιμος, χρήσιμος κ.ά., π.χ. Δεινός λέγειν, ικανός όρᾶν (= τρομερός στο να μιλά, ικανός στο να κοιτά).

✓ **του σκοπού/αποτελέσματος:**

- εξαρτάται από ρήματα εκλογής, παροχής/προσφοράς, κίνησης, σκόπιμης ενέργειας και τα ρήματα φύομαι και είμι. Όταν εξαρτάται από τα ρήματα συμβαίνω, ποιῶ-ποιουῶμαι, ἀναγκάζω-ἀναγκάζομαι, είναι πάντα απαρέμφοτο του αποτελέσματος. Αναλύεται σε δευτερεύουσα τελική ή συμπερασματική πρόταση και μεταφράζεται με το «για να».

✓ **απόλυτο απαρέμφοτο:**

- είναι το απαρέμφοτο το οποίο δεν εξαρτάται από κανέναν όρο της πρότασης στην οποία βρίσκεται και χρησιμοποιείται σε στερεότυπες εκφράσεις, όπως έκών είῖναι (=εκούσια, οικειοθελώς), όλίγου δεῖν ή μικροῦ δεῖν (= λίγο λείπει, σχεδόν), ὡς έπος εἰπεῖν (= για να μιλήσω έτσι, περίπου), ὡς εἰρησθαι (= όπως το λέει ο λόγος), ὡς έμοί δοκεῖ (= όπως νομίζω), πολλοῦ δεῖν (= απέχει πολύ), κατὰ τοῦτο είῖναι (= ως προς αυτό), ὡς ἀπλῶς/συντόμως/συνελόντι εἰπεῖν (= για να μιλήσω απλά, γενικά).

Έπειτα, κάνουμε σύνταξη στο ίδιο το απαρέμφοτο (όπως κάνουμε και σε ένα ρήμα), δηλαδή:

- βρίσκουμε το υποκείμενό του, το οποίο βρίσκεται στις περισσότερες περιπτώσεις σε πτώση αιτιατική (ετεροπροσωπία⁵) ή κάποιες φορές και στην ονομαστική (ταυτοπροσωπία), όταν δηλαδή το υποκείμενο του απαρεμφότου είναι και υποκείμενο του ρήματος.
- Τέλος, βρίσκουμε το **αντικείμενο-α/ κατηγορούμενο-α** (αν έχει), με τον ίδιο τρόπο που βρίσκουμε και το αντικείμενο ή κατηγορούμενο του ρήματος:
 - Αν το ρήμα από το οποίο προέρχεται το απαρέμφοτο είναι συνδετικό, τότε ψάχνουμε να βρούμε μήπως έχει κατηγορούμενο.
 - Αν μπορούμε να ρωτήσουμε το ρήμα από το οποίο προέρχεται το απαρέμφοτο «τι» ή «ποιον», τότε ψάχνουμε να βρούμε αν έχει αντικείμενο. Αν μπορούμε να ρωτήσουμε ταυτόχρονα «τι» και «σε ποιον», τότε λογικά θα παίρνει δυο αντικείμενα, ένα άμεσο κι ένα έμμεσο.

filologiko.didaskaleio@gmail.com

Το απαρέμφοτο μπορεί να έχει και άλλο συντακτικό ρόλο μέσα στην πρόταση. Αυτό το βρίσκουμε, κάνοντας σύνταξη στο ρήμα της πρότασης. Έτσι, το απαρέμφοτο:

α) μπορεί να είναι **αντικείμενο** ενός προσωπικού ρήματος, β) **υποκείμενο** ενός απρόσωπου ρήματος, γ) **κατηγορούμενο** κυρίως σε έναρθρο απαρέμφοτο π.χ. Τὸ δὲ λέγειν δὴ ἔστιν εἴρειν (= το να μιλάει κανείς είναι το ίδιο με το να βάζει τις λέξεις σε μια σειρά). Τα παραπάνω τα διαπιστώνουμε όταν κάνουμε βασική σύνταξη στην πρόταση. Τέλος, μπορεί ο συντακτικός ρόλος του απαρεμφότου να είναι **δευτερεύων: Ονομαστικός ομοιόπτωτος προσδιορισμός (επεξήγηση)** σε οποιοδήποτε όνομα ή επίρρημα γενικής

⁵ Όταν η σύνταξη είναι απρόσωπη, έχουμε πάντοτε ετεροπροσωπία.

σημασίας και ειδικότερα στο ουδέτερο δεικτικής αντωνυμίας π.χ. Εἷς οἰωνὸς ἄριστος, ἀμύνεσθαι περὶ πάτρης (= ἓνα εἶναι το καλύτερο προφητικό σημάδι, το να μάχεται κανείς για την πατρίδα του). **Προσδιορισμός της αναφοράς** (βλ. απαρέμφατο της αναφοράς) ή **προσδιορισμός του σκοπού ή του αποτελέσματος**, είναι το απαρέμφατο που δηλώνει σκοπό ή αποτέλεσμα και ακολουθεί ρήματα που δηλώνουν κίνηση ή ενέργεια, ώστε να εκφράσει τον σκοπό ή το αποτέλεσμα αντίστοιχα της ενέργειας αυτής. Τέτοια ρήματα είναι τα: βαίνω, ἤκω, φέρω, καταλείπω, αἰροῦμαι, δίδωμι, ἐφίστημι, τάττω, πέμπω, ἔρχομαι, κατεργάζομαι κ.ά., πχ. ἤκομεν μανθανεῖν (= ἤρθαμε για να μάθουμε).

ΜΕΤΟΧΕΣ

Τα βήματα για τη σύνταξη της μετοχής
1) Βρίσκουμε το είδος της.
2) Βρίσκουμε το υποκείμενό της (αν είναι επιρρηματική τη χαρακτηρίζουμε ως συνημμένη ή απόλυτη).
3) Βρίσκουμε το αντικείμενο ή το κατηγορούμενό της (αν έχει). Αν η μετοχή προέρχεται από συνδετικό ρήμα τότε βρίσκουμε κατηγορούμενο (στην ίδια πτώση με το υποκείμενό της) και όχι αντικείμενο.
ΠΡΟΣΟΧΗ: Όταν μας ζητάνε να κάνουμε συντακτική αναγνώριση της μετοχής, τότε ακολουθούμε μόνο τα 2 πρώτα βήματα ΚΑΙ δε ξεχνάμε να βρούμε αν παίζει και κάποιον άλλο συντακτικό ρόλο στη πρόταση π.χ. αντικείμενο ρήματος. Αυτό μπορούμε να το βρούμε, κάνοντας σύνταξη στο ρήμα της πρότασης στην οποία βρίσκεται η μετοχή.

Αρχικά βρίσκουμε το είδος της μετοχής (επιθετική, κατηγορηματική, επιρρηματική).

- Αν η μετοχή έχει άρθρο είναι **επιθετική**. Υπάρχουν σπάνια και περιπτώσεις που η επιθετική μετοχή μπορεί να μην έχει άρθρο: α) όταν το υποκείμενό της προηγείται, β) όταν δεν έχει άρθρο και το όνομα που προσδιορίζει και γ) όταν λειτουργεί ως κατηγορούμενο ή κατηγορηματικός προσδιορισμός. Μεταφράζεται με το *που* ή *ο οποίος-α-ο*.
 - **Συντακτική χρήση:** Η επιθετική μετοχή μπορεί συντακτικά να παίζει το ρόλο οποιουδήποτε βασικού ή δευτερεύοντος όρου στην πρόταση, δηλαδή υποκείμενο, αντικείμενο, κατηγορούμενο⁶ ενός ρήματος, ομοίωπτος προσδιορισμός, δηλαδή επιθετικός προσδιορισμός, κατηγορηματικός προσδιορισμός⁷, παράθεση, επεξήγηση⁸, ετερόπτος προσδιορισμός, εμπρόθετος προσδιορισμός και δοτική προσωπική.

⁶ Σε αυτή τη περίπτωση είναι πάντοτε έναρθρη.

⁷ Σε αυτή τη περίπτωση είναι πάντοτε άναρθρη και δεν αναλύεται σε αναφορική πρόταση.

⁸ Σε αυτή τη περίπτωση είναι επεξήγηση σε ουδέτερο αντωνυμίας.

- Έπειτα, και σε περίπτωση που δεν είναι επιθετική, ελέγχουμε αν είναι **κατηγορηματική**: το ρήμα της πρότασης στην οποία βρίσκεται η μετοχή πρέπει να ανήκει σε συγκεκριμένη κατηγορία (συνδετικά, ψυχικού πάθους, νίκης, ήττας, έναρξης, λήξης, αίσθησης, γνώσης κ.ά.). Μεταφράζεται συνήθως με το «να».
 - **Συντακτική χρήση**: Η κατηγορηματική μετοχή μπορεί να παίζει συντακτικά το ρόλο κατηγορουμένου ή κατηγορηματικού προσδιορισμού.

- Τέλος, αν δεν είναι ούτε κατηγορηματική, συμπεραίνουμε πως είναι **επιρρηματική** και πρέπει να βρούμε τι είδους επιρρηματική είναι (συνήθως το βρίσκουμε με τη μετάφραση ή με το χρόνο της μετοχής): τροπική, χρονική, τελική, αιτιολογική, υποθετική, εναντιωματική. Μεταφράζονται ανάλογα με το είδος τους π.χ. αιτιολογικές με το «γιατί», τελικές με το «για να» κ.ά.
 - **Συντακτική χρήση**: Η επιρρηματική μετοχή μπορεί να παίζει συντακτικά το ρόλο ενός επιρρηματικού προσδιορισμού π.χ. της αιτίας, του χρόνου, του σκοπού κ.ά. ανάλογα με το είδος της.

Στη συνέχεια, όπως κάναμε και με το απαρέμφατο, κάνουμε σύνταξη και στη μετοχή:

- Συγκεκριμένα, βρίσκουμε το υποκείμενό της. Και στα τρία είδη μετοχών το υποκείμενό τους βρίσκεται πάντα στην ίδια πτώση, αριθμό και γένος με τη μετοχή και όπως συμβαίνει και με το υποκείμενο του ρήματος, μπορεί να μην υπάρχει μέσα στην πρόταση, αλλά να εννοείται:
 - αν είναι επιθετική τότε το υποκείμενό της είναι το άρθρο της,
 - αν είναι κατηγορηματική το υποκείμενό της, όπως και στα άλλα είδη μετοχών, θα βρίσκεται στην ίδια πτώση, αριθμό και γένος με τη μετοχή,
 - ενώ αν είναι επιρρηματική, αφού βρω το υποκείμενό της, πάλι στην ίδια πτώση, αριθμό και γένος με τη μετοχή ελέγχο τα εξής:
 - α) αν δεν έχει κάποιον άλλο συντακτικό ρόλο μέσα στην πρόταση την χαρακτηρίζω ως **απόλυτη**⁹,
 - β) αν το υποκείμενο της μετοχής είναι και υποκείμενο του ρήματος (δηλαδή σε πτώση ονομαστική) τότε τη χαρακτηρίζω ως **συνημμένη στο υποκείμενο του ρήματος**,
 - γ) αν το υποκείμενο της μετοχής είναι και αντικείμενο του ρήματος (σε μια από τις πλάγιες πτώσεις), τότε τη χαρακτηρίζω ως **συνημμένη στο αντικείμενο του ρήματος**.

- Έπειτα βρίσκουμε το **αντικείμενο** ή **κατηγορούμενο** (ή τα αντικείμενα/ κατηγορούμενα αν έχει περισσότερα) της μετοχής, εφόσον υπάρχει, πάλι με τον ίδιο τρόπο που βρίσκουμε το αντικείμενο ή το κατηγορούμενο του ρήματος.

⁹ Όταν η μετοχή βρίσκεται σε πτώση γενική, τη χαρακτηρίζω ως **γενική απόλυτη**, και όταν βρίσκεται σε πτώση αιτιατική, ως **αιτιατική απόλυτη**.

- Αν το ρήμα από το οποίο προέρχεται η μετοχή είναι συνδετικό, τότε ψάχνουμε να βρούμε μήπως έχει κατηγορούμενο.
- Αν μπορούμε να ρωτήσουμε τη μετοχή «τι» ή «ποιον», τότε ψάχνουμε να βρούμε αν έχει αντικείμενο. Αν μπορούμε να ρωτήσουμε τη μετοχή ταυτόχρονα «τι» και «σε ποιον», τότε λογικά θα παίρνει δύο αντικείμενα, ένα άμεσο κι ένα έμμεσο.

5. Αφού τελειώσουμε με τη βασική σύνταξη, τα απαρέμφατα και τις μετοχές, κάνουμε σύνταξη στους **δευτερεύοντες όρους** της πρότασης.

ΔΕΥΤΕΡΕΥΟΝΤΕΣ ΟΡΟΙ

α. Αν η λέξη της οποίας ψάχνουμε να βρούμε το συντακτικό ρόλο έχει πρόθεση, τότε είναι **εμπρόθετος προσδιορισμός** (τόπου, χρόνου, τρόπου κ.ά.).

β. Οι λέξεις που στη Γραμματική, ως μέρος του λόγου, είναι επιρρήματα μέσα στη πρόταση παίζουν το ρόλο **επιρρηματικού προσδιορισμού** (του χρόνου, τόπου, ποσού, οργάνου, αιτίας, αναφοράς κ.ά.).

- Όταν έχουμε απρόσωπη σύνταξη (δηλαδή στη πρόταση υπάρχει απρόσωπο ρήμα ή απρόσωπη έκφραση) και η λέξη που ψάχνουμε είναι δοτική προσώπου, τότε συντακτικά τη χαρακτηρίζουμε ως **δοτική προσωπική** στο απρόσωπο ρήμα ή έκφραση.

Αν δεν είναι κάτι από τα παραπάνω, ψάχνουμε να βρούμε αν προσδιορίζει κάποια λέξη μέσα στο κείμενο:

- Αν προσδιορίζει, βρίσκουμε αν η λέξη της οποίας ψάχνω το συντακτικό ρόλο είναι ομοιόπτωτος (**βλ. βήμα γ**) ή ετερόπτωτος προσδιορισμός (**βλ. βήμα δ**) στη λέξη που προσδιορίζει.

- Αν ΔΕΝ προσδιορίζει άλλη λέξη, τότε θα είναι μια πλάγια πτώση σε θέση επιρρηματικού προσδιορισμού.

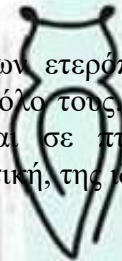
γ. Οι ομοιόπρωτοι προσδιορισμοί είναι λέξεις που προσδιορίζουν άλλες λέξεις και βρίσκονται στην ίδια (όμοια) πτώση με τη λέξη που προσδιορίζουν. Ομοιόπρωτοι προσδιορισμοί είναι **ο επιθετικός προσδιορισμός, ο κατηγορηματικός προσδιορισμός, η παράθεση και η επεξήγηση.**

- Αν οι όροι, των οποίων ψάχνουμε το συντακτικό ρόλο, προσδιορίζουν το υποκείμενο ή το αντικείμενο του ρήματος τότε μπορεί να είναι: ή **επιρρηματικό κατηγορούμενο** ή **κατηγορούμενο του αντικειμένου** (βλ. επιρρηματικό κατηγορούμενο και κατηγορούμενο του αντικειμένου αντίστοιχα). Αυτοί οι όροι προσδιορίζουν μια άλλη λέξη της πρότασης και βρίσκονται πάντα στην ίδια πτώση με αυτή.

- Το *επιρρηματικό κατηγορούμενο* συνήθως προσδιορίζει το υποκείμενο του ρήματος, γι' αυτό και βρίσκεται σε πτώση ονομαστική, και το βρίσκουμε κυρίως με ρήματα που δηλώνουν κίνηση.
- Το *προληπτικό κατηγορούμενο* συνήθως προσδιορίζει το υποκείμενο του ρήματος, γι' αυτό και βρίσκεται σε πτώση ονομαστική και το βρίσκουμε κυρίως με τα ρήματα *αίρομαι, αυξάνομαι, τρέφομαι, ρέω και πνέω*.
- Το *κατηγορούμενο του αντικειμένου* προσδιορίζει το αντικείμενο, γι' αυτό και βρίσκεται πάντα σε μια από τις πλάγιες πτώσεις (σε αυτή δηλαδή που βρίσκεται και το αντικείμενο), και προσδίδει μια ιδιότητα στο αντικείμενο. Ρήματα που συντάσσονται με κατηγορούμενο αντικειμένου είναι όσα σημαίνουν *λέγω, καλώ, προσαγορεύω, καθίστημι, αποφαίνω, νομίζω, κρίνω, έχω κ.ά.*

δ. Οι ετερόπρωτοι προσδιορισμοί είναι λέξεις που προσδιορίζουν άλλες λέξεις και βρίσκονται σε διαφορετική (έτερη) πτώση από την πτώση της λέξης που προσδιορίζουν. Τέτοιες λέξεις είναι αυτές που βρίσκονται σε πλάγια πτώση: μια **γενική**, μια **δοτική** και μια **αιτιατική**.

Στις περιπτώσεις των ομοιόπτωτων και των ετερόπτωτων προσδιορισμών πρέπει να βρούμε πιο συγκεκριμένα τον συντακτικό ρόλο τους. Για παράδειγμα αν μια λέξη είναι ετερόπρωτος προσδιορισμός και βρίσκεται σε πτώση γενική, πρέπει να βρούμε συγκεκριμένα τι είδους γενική είναι π.χ. κτητική, της ιδιότητας, αντικειμενική, συγκριτική κ.ά.

φιλολογικό διδασκαλείο

Κυριακή Θεοδοσιάδου
Φιλολόγος, Υπ. Διδάκτωρ Παιδαγωγικής ΠΔΜ

Κυριακή Θεοδοσιάδου

Εθν. Αντίστασης 2 Σκύδρα Τ: **2381083151**

filologiko.didaskaleio@gmail.com